

Kanadansuomalaisuuden historiallinen tutkimus nostaa profiiliaan

Michel S. Beaulieu, Daniel K. Ratz & Ronald N. Harpelle (toim.): **Hard Work Conquers All**. UBC Press 2018. 239 s. ISBN 978-0-7748-3468-1.

Kanadansuomalaisen kulttuurin tutkimus on elänyt mielenkiintoisessa pimennossa. Siinä missä Yhdysvaltoja koskeva amerikansuomalaisuuden tutkimus on uuteen maahan asettuneen ryhmän kokoa ajatellen ollut jopa

runsasta, on liittovaltion pohjoispuolella sijaitseva alue jäänyt vähemmälle huomiolle. Kuten Michelle S. Beaulieu, Daniel K. Ratz ja Ronald N. Harpelle kirjansa johdannossa huomauttavat, Kanadaan kohdistuneesta suomalaisesta muuttoaallost ja kulttuurista ei edelleenkaan ole olemassa esimerkiksi kunnollista yleisesitystä. Erilaisista alueellisista tai temaattisista näkökulmista (esim. työ, sukupuoli, organisaatiot, tunnehistoria, maantieteelliset alueet) laadittuja osaesityksiä toki on julkaistu kohtuullisia määriä. Beaulieun, Ratzin ja Harpellen toimittama teos täydentää ilahduttavasti tätä aukkoa. Kirjan toimituskunnassa on mukana historioitsijoiden lisäksi myös yhteiskuntatieteiden, kansatieteen ja sukupuolentutkimuksen spesialisteja.

Kanada on tutkimuskohteena uniikki, kuten tämän tarpeellisen kirjan yhdeksän artikkelia osoittavat. Ilmiötasolla pelkkä Yhdysvaltoihin vertaaminen ei tee tutkimuskohteelle oikeutusta. Historialliset maahanmuuttoallot maiden välillä jo pelkästään ovat toisistaan poikkeavia. Jos Yhdysvaltoihin kohdistuneen suomalaismuuttoallon voi tulkita karkealla skaalalla yksivaiheiseksi vuosien 1880–1920 välille¹, tarjoaa Kanada samassa asiassa selvästi poikkeavan historian. Vuosituhannen vaihteen ensimmäisen muuttoallon lisäksi maa tarjosi suojaa Suomen sisällissodan hävinneelle osapuolelle vuoden 1918 jälkipoltoissa samaan aikaan kun USA tiukensi maahanmuuttokriteereitään amerikkalaisen nativismin radikalisoituessa vuosien 1921–1924 aikana. Kansalliset maahanmuuttajakiintiöt pienenevät ja myös suomalaissiirtolaisuus suuntautui tämän jälkeen pääosin Kanadan puolelle. Kolmas kanadansuomalainen muuttoalto nähtiin toisen maailmansodan jälkeisinä vuosina. Kuten kirjan toimittajat itsekin huomauttavat, olisi myöhempiäkin muuttoaltoja todennäköisesti mahdollista lisätä historiakaanoniin, mutta puuttuvan tutkimuksen vuoksi johtopäätökset ovat tekemättä. Neljänneksi aalloksi hahmoteltua 1950-60-lukujen muuttovirtaa olisikin tärkeää tutkia, sillä se erosi voimakkaasti aiemmista muuttovirroista sikäli, että syyt maahanmuuttoon eivät enää liittyneet vainon kaltaisiin taustatekijöihin.

Toistuvat muuttoallot pitivät suomalaista etnistä identiteettiä ja kulttuuria pidempään voimissaan.

Samalla uudet muuttoallot uudistivat etnisyyden sisältöjä ja kanadansuomalaisuuden luonnetta, kun 1900-luvun alun ja 1940-luvun toisistaan poikkeavat suomalaisuuskäsitykset kohtasivat. Silti kirjan annin perusteella assimilaatio kosketti Kanadassa syntyneitä siirtolaisten jälkeläisiä nopeasti siinä missä Yhdysvalloissakin. Lähtömaan kieli alkoi unohtua jo toisessa sukupolvessa ja samalla suomalaisuuden merkitys alkoi vääjäämättä muuttua jokapäiväisestä etnisyydestä kohti etniisiin symboleihin, kulttuuriperintökeskuksiin ja vuositaisjuhliin kiinnittyviä rittejä.

Kirjan lähestymistapa on onnistunut. Beaulieu ja kumppanit eivät lukittaudu tutkimaan pelkkää maahan-

muuttovaihetta tai siirtolaisuutta vaan katse kiinnittyy myös myöhempien sukupolvien elämään. Tämä on huomattava etu verrattuna amerikansuomalaisuuden tutkimuksen valtavirtaan, jossa fokus on pääosin uuteen maahan asettautumisen näkökulmissa ja vain ohuelti myöhempien sukupolvien tekemisissä; näin on etenkin suomalaisessa tutkimustraditiossa.²

Toisaalta, kuten myös tämä kirja osoittaa, maahanmuuttovaiheen tutkimuskin voi vielä tuottaa uutta tietoa. Esimerkiksi Samira Saramon artikkeli ”Terveisiä: A Century of Finnish Immigrant Letters from Canada” haastaa Turun yliopiston kirjeaineiston perusteella mielenkiintoisesti vakiintunutta käsitystä ”haaleista” (suomalaiset työväentalot Pohjois-Amerikassa), teatteritoiminnasta ja raittiusseuroista. Jos ne olivat kaiken toiminnan keskiössä maahanmuuttovaiheessa, kuten tutkimuskaanon molempien maiden suhteen antaa ymmärtää, miksi niistä ei kuitenkaan ole vastaavalla tavalla havaintoja kirjeaineistoissa? Ehkä syynä ovat ”uuden maan asiat”, joiden ei katsottu kiinnostavan omaisia kaukana Suomessa? Ehkä tutkimuskaanon on ylikorostanut maahanmuuttovaiheen etnisten organisaatioiden merkitystä ja maininnat kirjeissä jäävät siksi oletettua vähäisemmiksi?³ Kirjeiden avulla Saramo joka tapauksessa problematisoi ajatusta maahanmuuttajista yhtenäisenä ryhmänä ja nostaa esille myös sukupuolen merkityksen. Samaan maahanmuuttajavaiheen analyysiin liittyen David K. Ratz tuo tutkimusyhteisön arvioitavaksi uutta tietoa todistamalla 1900-luvun alkuvuosikymmenten kanadansuomalaisten olleen luultua aktiivisempia asepalvelukseen osallistumisessa uudessa maassa.⁴ Artikkel ”Finnish Canadian Soldiers in the First World War” perustuu aiempaa laajempaan ja kriittisempään arkistomateriaalin käyttöön.

Tanya Tuohimaan artikkeli ”Dear Jussi-Setä: Generation, Language, and Community in the Youth Page of *Vapaus* 1945–60” avaa kiinnostavan maiseman toisen ja kolmannen sukupolven kanadansuomalaisten nuorten suomalaisuuskäsityksiin toisen maailmansodan jälkeisenä aikana, jolloin suvun lähtömaan kieli alkoi nopeassa tahdissa kadota. Tuohimaa käyttää aineistonaan *Vapaus*-lehdessä toimineen nuorisopalstan kirjeitä. Hän arvioi ”Perheen nuorimmille”-palstan osin epäonnistuneen tehtävässään suomalaisen kulttuurin uusintajana sukupolvierojen ja kulttuuristen paineiden keskellä, sillä lehden koko viisitoistavuotisen julkaisu-historian aikana vain 27 % kirjeistä kirjoitettiin suomen kielellä. Toisaalta asian voi tulkita myös toisin, sillä huolimatta uuden kulttuurin paineesta suomalaisuus vaikuttaa säilyneen nuorten kirjoituksessa teemana. Yhtäaikainen ylpeys uuden kotimaan kansallisesta tai alueellisesta identiteetistä sekä suvun lähtömaan kulttuuriperinnöstä on tuttu ilmiö muidenkin eurooppalais-taustaisten 1800- ja 1900-lukujen vaihteen siirtolais-kulttuurien parista.

Kirjan päättävä Antti Häkkisen analyysi ”From Bush to Bay Street: The Finnish Community of Thunder Bay as Memories, Narratives and Experiences” täydentää mielenkiintoisesti Tuohimaan artikkeleita. Häkkinen on tehnyt kenttätöitä Kanadaan 1960-luvulta alkaen muuttaneiden suomalaisten keskuudessa. Puolistrukturoituina teemahaastatteluina toteutettu artikkeli muistuttaa ansiokkaasti sosiaalisen, kulttuurisen ja luonnonympäristön merkityksistä muuntuviin identiteettien luojana. Muistoihin, rakennuksiin, tiloihin ja paikkoihin liittyvässä tarinankerronnassa sekoittuvat Thunder Bayssakin kanadalaisuuden, paikallisuuden, suomalaisuuden ja henkilökohtaisen elämän teemat värikkäänä identiteettikirjona. Vastaavaa ilmiötä on havaittavissa myös amerikansuomalaisesta tarinankerrontaperinteestä johdetussa viihdekirjallisuudessa 1960- ja 1970-lukujen vaihteesta eteenpäin.⁵

Kokonaisuutena *Hard Work Conquers All* on onnistunut teos, joka toivottavasti pitää yllä Kanadaan ja kanadansuomalaisuuteen liittyvää tutkimusintressiä jatkossakin. Vertaisarvioidut artikkelit ovat huolellisesti editoituja ja niiden lähdemateriaalien käytössä ja teorianmuodostuksessa tekijät käyttävät muihin siirtolaisryhmiin liittyvää aineistoa mielekkäällä tavalla. Artikkelikokoelmille tyypilliseen tautologiaan tai ’kanadansuomalaiseen putkikatseeseen’ ei sorruta vaan analyysin rinnalla kulkevat ansiokkaasti niin suomalaiset, ruotsalaiset kuin yhdysvaltalaisetkin aineistot ja resurssit. Samalla tekijäryhmä onnistuu tuomaan aiheensa osaksi yleiskanadalaista yhteiskuntaa ja sen historiallista kehitystä. Pohjois-Amerikkaan kohdistuvan historiallisen suomalaisuustutkimuksen saralla teos on ehdottomasti vuoden 2018 tärkeimpiä julkaisuja.

Jari Nikkola, FM
Turun Yliopisto

1. Ensimmäiset suomalaiset saapuivat Minnesotaan ja Michiganiin Yhdysvaltojen sisällissodan jälkeen vuonna 1865. Massamutoiseksi muuttoliike kuitenkin muuttui vasta 1880-luvulta eteenpäin. Suurin maastamuuttoaalto Suomesta Yhdysvaltoihin tapahtui 1900-luvun kahtena ensimmäisenä vuosikymmenenä ennen maahanmuuttopolitiikan dramaattista kiristymistä vuosina 1921–1924.
2. Sääntöä vahvistavana poikkeukseksi ks. Mikko Toivosen artikkeli ”Preservation Through Change: Restructuring the Finnish American Ethnic Identity, 1917–1945”. Artikkelin on julkaistu teoksessa Kaplan, Shackleton & Toivonen (toim.) *Migration, Preservation and Change*. Renvall Institute Publications 1999.
3. Asia on sikäläkin mielenkiintoinen, että akateemisen amerikansuomalaisuuteen liittyvän tutkimustoiminnan yleistyessä 1970-luvulla FinnForum-konferensseissa tiedetään syntyneen tulkintaeroja alkuperäisten maahanmuuttajien ja heidän tekemisiään tulkinneiden nuorten tutkijoiden välille. Onko mahdollista, että tutkimuskaanon on ylikorostanut esimerkiksi juuri etnisten organisaatioiden merkitystä amerikansuomalaisia historiantulkintoja tehdessään?

4. Ratz viittaa kritiikissään Yrjö Raivion "Kanadansuomalaisten historiaan" (1979). Kaksiosaisesta teoksesta julkaistiin näköispainos vuonna 2005.
5. Ks. esim. Jingo Viitala Vachonin amerikansuomalaiseen tarinankerrontaperinteeseen nivoutuva kirjallinen tuotanto 1970-luvulla. Nostalgia kohdistuu amerikkalaistuneeseen elämänmenoon farmeineen ja baseball-peleineen mutta samanaikainen ylpeys suomalaisista juurista määrittää kerrontaa mielenkiintoisesti. Vachonin on arvioitu saaneen tyyliinsä vaikutteita Heino A. (Hap) Puotiselta, joka julkaisi "dialect stories"-tyylisiä omakustanneteoksia vuosina 1968–1970.